

מים זכים

דורשי רשומות אמרו 'אין מים אלא תורה'
שנאמר 'הווי כל צמא לכו למים' (ב"ק פב.)

פרשת שמות

שגדולה הכנסת אורחים יותר מהקבלת פני שכינה (שבת קכז).

ומעתה אי נימא שכל מי שעומד ומדבר עם השי"ת, חלים עליו כל דיני תפילה, ואסור לו להפסיק כפי שאסור להפסיק באמצע תפילה, אי"כ לכאוי צ"ע טובא כיצד הותר לאבהם אבינו להפסיק בעומדו לפני השי"ת בשביל הכנסת אורחים, והרי באמצע התפילה ודאי שאסור להפסיק בשביל הכנסת אורחים.

ולכאוי בע"כ מוכח, שדיני תפילה חמורים יותר מהדינים של מי שעומד בדיבורו לפני השי"ת שלא בדרך תפילה, ולכן הותר לאברהם להפסיק בדיבורו עם השי"ת בשביל הכנסת אורחים.

וא"כ לכאוי צ"ע טובא בעצם קושייתו של המהרי"ל דיסקין זצ"ל, דמה השאלה על משה רבינו ממה שקיי"ל שבשעת התפילה אין להפסיק אפי' כשנחש כרוך על עקבו, והרי דיני תפילה חמורים יותר מהדינים של מי שעומד בדיבורו לפני השי"ת שלא בדרך תפילה וכנ"ל, ומשה רבינו הרי לא עמד לפני השי"ת בדרך תפילה, וא"כ אולי בכח"ג מותר להפסיק מפני נחש, וכמו שמותר להפסיק בכח"ג בשביל הכנסת אורחים וכנ"ל.

- ב -

והנראה בס"ד לבאר ולסדר את הדברים ע"פ מהלך שיישב את ב' השאלות שהעלינו, (א) מדוע לא הי' ניחא לוי להמהרי"ל דיסקין לבאר בפשיטות, שהנחש שם הי' כעוס ומוכן להזיק, - ב. כיצד אברהם הפסיק באמצע דיבורו עם השי"ת, לדברי המהרי"ל דיסקין שכל מי שעומד בדיבורו לפני השי"ת חלים עליו כל דיני תפילה), וכדלהלן.

דהנה לכאוי צ"ע בעצם מה דקיי"ל, דבמקום פיקוי"נ מותר להפסיק אפי' בשעה שעומד לפני המלך בתפילת שמו"ע, דצ"ע טובא בזה, דהרי כאשר מפסיק בשעה שעומד לפני המלך ומדבר ומתעסק בדברים אחרים, לכאוי איכא בזה חוצפה כלפי שמיא ויש בזה חילול ה', שבשעה שעומד לפני המלך מדבר ומתעסק בדברים אחרים, וא"כ צ"ע **מדוע בכלל מותר להפסיק באמצע התפילה לצורך פיקוי"נ, והרי פיקוי"נ אינו מתיר לעבור על חילול ה' (עי' סנהדרין ד.ט).**

- ג -

ויש לבאר בזה דאין הכי נמי, ובעצם בשעה שהוא עומד לפני המלך ממש, אסור לו להפסיק ולהתעסק בדברים אחרים אפי' לצורך פיקוי"נ, משום שפיקוי"נ אינו מתיר לעבור על חילול ה' וכנ"ל.

ויען משה ויאמר והן לא יאמינו לי ולא ישמעו בקלי יאמרו לא נראה אליך ה': ויאמר אליו ה' מה זה בנך ויאמר מטה: ויאמר השליכהו ארצה וישליכהו ארצה ויהי לנחש וינס משה מפניו: (ד, א-ג).

בחידושי מהרי"ל דיסקין עה"ת הקשה, דצ"ע במה שמשה רבינו נס מהנחש, בשעה שהוא עמד לפני השי"ת בדברו אליו, והרי איתא במשנה בברכות (פ"ה, א), שבשעה שהוא עומד בתפילה אפי' נחש כרוך על עקבו לא יפסיק, וא"כ צ"ע מדוע משה נס מהנחש בשעה שעמד לפני הקב"ה, - ועיי"ש במה שתירץ בזה.

[וע"ע ב'יערות דבש' (ח"א דרוש ג), ב'העמק דבר' (שם), וב'עמק הנצי"ב' (על הספרי, פר' בהעלותך פיסקא מד), שג"כ הקשו בכעיי"ז, ועיי"ש במה שביארו בזה].

והנה לכאוי יש מקום לתרץ בזה בפשיטות, ע"פ מה דאיתא בשו"ע (או"ח סי' קד, ג), שכל מה שקיי"ל שאפי' נחש כרוך על עקבו לא יפסיק, הוא רק בתם נחש, משום דרוב פעמים אינו נוטף, - אך כאשר הנחש כעוס ומוכן להזיק, יפסיק בתפילתו משום פיקוי"נ עיי"ש, - ולפי"ז י"ל נמי הכא, דהא דמשה נס מפני הנחש הי' משום שהנחש שם הי' כעוס ומוכן להזיק והי' בזה פיקוי"נ, ולכן נס מפניו.

[ועיי"ש ברש"י שפירש כאן בזה"ל: 'ויהי לנחש - רמז לו שסיפר לה"ר על ישראל (באומרו לא יאמינו לי), ותפש אומנותו של נחש' עכ"ל, - ובשמות רבה (פרשה ג אות יב) איתא בזה"ל: 'ד"א למה נס, לפי שחטא בדבריו (שאמר לה"ר על בני"י), שאילו לא חטא לא הי' נס, שאין נחש ממות אלא חטא ממות' ע"כ, - וכ"כ הרמב"ן וז"ל: 'זהו טעם וינס משה מפניו, כי פחד שמא יענש וינשכו הנחש, וכל אדם מתרחק מן המזיק לו, אע"פ שידע שאם יהי' כן בחפץ ה' אין מציל מידו, עיי"ש].

וא"כ לכאוי צ"ב טובא, מדוע לא הי' ניחא לוי להמהרי"ל דיסקין זצ"ל לבאר כנ"ל, דמשה רבינו נס מפני הנחש משום שהוא הי' כעוס ומוכן להזיק וכנ"ל.

ויש לפלפל טובא בזה, וכדלהלן.

- א -

דהנה יש להוסיף ולהקשות בזה, מנא לן דכל מי שעומד ומדבר עם השי"ת, חלים עליו כל דיני תפילה, ואסור לו להפסיק כפי שאסור להפסיק באמצע תפילה, - והרי אדרבה מצינו (בפרי' וירא) באברהם אבינו, שהקב"ה נראה אליו ושאל בשלומו לאחר מילתו, ואברהם הפסיק בדיבורו עם הקב"ה בשביל לעשות הכנסת אורחים, כיון

ומוכן להזיק, ולכן הותר למשה רבינו לנוס מפניו משום פיקוי"נ וכנ"ל, - **מעשה י"ל שבעצם הי' אסור למשה לנוס מפני הנחש, גם אם הנחש שם הי' כעוס ומוכן להזיק והי' בזה פיקוי"נ.**

כיון שביארנו לעיל, שכל מה שמותר להפסיק באמצע התפילה במקום פיקוי"נ, זהו רק שמותו לו אז להפסיק לעמוד לפני המלך (ואפי' שעדיין לא סיים את השמו"ע), - וכיון שהפסיק לעמוד לפני המלך, לכן כבר אין חוצפה כלפי שמיא וחילול הי' במה שמדבר ומתעסק בדברים אחרים לצורך הפיקוי"נ, **שהרי למעשה כבר אינו עומד לפני המלך.**

אך לו יצוייר אופן כזה שהאדם ימשיך לעמוד לפני המלך גם בשעה שיפסיק תפילתו, אזי בכה"ג יהי' אסור לו להפסיק באמצע תפילתו גם לצורך פיקוי"נ, כיון שיש חוצפה כלפי שמיא וחילול הי' במה שידבר ויתעסק בדברים אחרים בשעה שעומד לפני המלך, וחילול הי' לא נדחה מפני פיקוי"נ וכנ"ל.

- 1 -

ומעשה י"ל לגבי משה רבינו, שמצד אחד הוא הרי לא ביקש רשות מהקב"ה להפסיק להיות 'עומד לפני המלך' בכדי שיוכל לנוס מהנחש (ודלא כאברהם שביקש רשות להפסיק בשביל לעשות הכנסת אורחים), - ומצד שני משה גם לא יכל להחליט בעצמו להפסיק להיות 'עומד לפני המלך', כיון שהקב"ה הוא זה שנגלה למשה וקרא לו מתוך הסנה, ולכן לא הייתה למשה אפשרות להחליט להפסיק לעמוד לפני המלך, כיון שהקב"ה מלוא כל הארץ כבודו.

ואי"כ כיון שמשה רבינו בעל כרחו הי' במצב של 'עומד לפני המלך', לכן י"ל דהי' אסור לו להפסיק ולנוס מפני הנחש אפי' במקום פיקוי"נ, כיון שכאשר הוא עומד לפני המלך, אם יפסיק יש בזה חילול הי' שאינו נדחה מפני פיקוי"נ וכנ"ל.

ולכן מבואר שפיר מה שהקשה המהרי"ל דיסקין זצ"ל, דצ"ע במה שמשה נס מפני הנחש, ולא הי' ניחא לוי לתרץ שזהו משום שהנחש הי' כעוס ומשה הי' במצב של פיקוי"נ, כיון שלהנ"ל י"ל דהי' אסור לו לנוס גם במקום פיקוי"נ, - דו"ק ונפלא.

[והנה לצעם קושיות המהרי"ל דיסקין יש לדעת, דהדבר תלוי במחלו הרמ"א (אוי"ח סי' קד, ג) והט"ז (שם, סי"ק א), האם הליכה בלא דיבור חשיבא כהפסק עיי"ש, (ועיי' בבאור הגר"א שם), וכן בסוף דברי המהרי"ל דיסקין שם ג"כ ציינו לעני' בתו"ש שם, ואכמ"ל.

ודע עוד, דלהיערות דבשי הנזכר לעיל (וכן להחמק דברי הנ"ל שצ"ן לדבריו) לא הי' ניחא לוי כלל לבאר בזה, שמשה נס מפני הנחש כיון שהוא הי' במצב של פיקוי"נ, וז"ל היערות דבש שם: '... איך משה בעומדו לפני ממ"ה הקב"ה ודיבר עמו, יגור מפני נחש ויגור מפני הי' עבור פחד כזה, - ואם יקרהו אסון וינשכו וימות מיתה גופנית, הלא הוא לפני הי' יתיצב, ונבחר מוות זהה במוות לפני הי' בדברו אליו... עכ"ל עיי"ש, - והיינו שגם אילו משה הי' עולל למוות עיי' הנחש, מיי"מ לא הי' לו לנוס מפניו, אלא הי' לו למוות לפני הי', ועיי"ש במש"כ לבאר בזה].

להזמנת שיעורים ודרשות: 052-7155442

קו 'מים זכים': 02-633-5850

המען לתגובות: יצחק זאב כגן
רח' נתיבות המשפט 81 מודיעין עילית
טל': 05442-271-1515 (תא קולי)
פקס: 02-655-0973
דוא"ל: A0527155442@GMAIL.COM

ואמנם באמת הרי גם באמצע התפילה בעצם יש לו אפשרות להחליט, שמכאן ואילך הוא מפסיק להתפלל והוא כבר לא עומד לפני המלך, - ואך בדרי"כ יש בזה איסור מדרבנן, שאסרו על אדם בעלמא להפסיק תפילתו באמצע שמו"ע, ולהחליט שמכאן ואילך הוא מפסיק להתפלל ולעמוד לפני המלך.

ומעשה י"ל, דהא דקיי"ל דבמקום פיקוי"נ מותר לו להפסיק באמצע שמו"ע, היינו שמותו לו אז להפסיק לעמוד לפני המלך (ואפי' שעדיין לא סיים את השמו"ע), - וכיון שהפסיק לעמוד לפני המלך, לכן כבר אין חוצפה כלפי שמיא וחילול הי' במה שמדבר ומתעסק בדברים אחרים לצורך הפיקוי"נ, **שהרי למעשה כבר אינו עומד לפני המלך.**

[ודוגמא לדבר מצינו שו"ע (אוי"ח סי' קג, ב), שמי שהפסיק בתפילתו והפית, צריך לומר ריבון העולמים וכו', משום שהתפילה בין כך כבר מופסקת ועומדת, - ועיי' במש"כ בספר 'עמק ברכה' (תפילה אות א) בשם הגדול ממניסק עיי"ש, ולדבריו יש גם לדון שיתכן שהוא גם יכול לענות אז לקדוש וקדושה, כיון שבין כך כבר הופסקה תפילתו, - והן הן הדברים שכתבנו, שכאשר מפסיק בתפילתו הביאור בזה שהוא מפסיק לעמוד אז לפני המלך, דו"ק].

אך לו יצוייר אופן כזה שהאדם ימשיך לעמוד לפני המלך גם בשעה שיפסיק תפילתו, אזי בכה"ג י"ל דהי' אסור לו להפסיק באמצע תפילתו גם לצורך פיקוי"נ, כיון שיש חוצפה כלפי שמיא וחילול הי' במה שידבר ויתעסק בדברים אחרים בשעה שעומד לפני המלך, וחילול הי' לא נדחה מפני פיקוי"נ וכנ"ל.

- 2 -

ומעשה יש ליישב את ב' השאלות שהעלינו לעיל, - דהנה שאלנו על עצם קושיות המהרי"ל דיסקין זצ"ל, דצ"ע מה השאלה על משה רבינו מהא דקיי"ל דבשעת התפילה אין להפסיק אפי' כשנחש כרוך על עקבו.

והרי לכאוי' דיני תפילה חמורים יותר מהדינים של מי שעומד בדיבור לפני השי"ת שלא בדרך תפילה, וכפי שהוכחנו מאברהם אבינו שהפסיק בשעה שעמד בדיבורו עם השי"ת, והלך לעשות הכנסת אורחים, - ואי"כ מה השאלה על משה, והרי הוא לא עמד לפני השי"ת בדרך תפילה וכנ"ל.

ומעשה י"ל דבאמת כל מי שעומד לפני המלך ואפי' שלא בדרך תפילה, חלים עליו כל דיני תפילה (השייכים אליו), ואסור לו להפסיק כפי שאסור להפסיק באמצע תפילה.

ומה שמצינו שאברהם אבינו הפסיק בשעה שעמד לפני המלך, והלך לעשות הכנסת אורחים (ואע"פ שאסור להפסיק באמצע התפילה להכנסת אורחים), זהו משום שאברהם ביקש רשות לזה מהקב"ה.

וכדכתיב בקרא (בראשית יח, ג) 'ויאמר הי' אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבר מעל עבדך', ופירש רש"י (בפירושו השני) 'והי' אומר להקב"ה להמתין לו עד שירוך ויכניס את האורחים' עיי"ש, - ולאחר שהקב"ה הסכים לו ללכת לעשות הכנסת אורחים, באמת הוא הפסיק אז לעמוד לפני המלך, ולכן הותר לו הדבר.

ולפי"ז מבוארת שפיר קושייתו של המהרי"ל דיסקין זצ"ל, דצ"ע מדוע משה רבינו נס מהנחש, והרי קיי"ל דבשעת התפילה אין להפסיק אפי' כשנחש כרוך על עקבו, וכפי האמור שדיני תפילה חלים על כל מי שעומד לפני המלך ואפי' שלא בדרך תפילה וכנ"ל.

- 3 -

ולגבי מה ששאלנו לעיל, מדוע לא הי' ניחא לוי להמהרי"ל דיסקין לבאר בפשיטות, שהנחש שם הי' כעוס

חדברים נכתבו לעורר לב המעיין בלבד - ניתן לקבל את הגליון כמילי, ע"י שליחת בקשה לזוא"ל של המערכת. להנצחת שמות לע"נ ולרפוי"ש וכדו' (50@), ובכל ענייני הגליון, ניתן לפנות: 05442-271-1515 (תא קולי)